men bij ontvangst van een opdracht, waarvan men als uiteindelijk gevolg eene verklaring ziet, die de opdrachtgever niet zal willen publiceeren, daarover zal spreken en neiging zal gevoelen de opdracht te weigeren. Dat is echter geheel iets anders dan dat men in verzuim zou zijn, indien men eene beperkte opdracht aanvaardde. Het is toch ook mogelijk, dat de opdrachtgever, de verklaring, zooals die afgegeven kan worden wel wil publiceeren en dan is er van ons standpunt niets tegen.

De vraag is nu in welken vorm deze verklaring afgegeven kan worden. O.i. in tweeërlei vorm: a. door opsomming der posten, waaromtrent geen zekerheid verkregen is, met vermelding in hoever die zekerheid niet verkregen is en waarom; of b. door bloote opsomming dezer posten onder verwijzing naar onze volledige verklaring, waarin het voorbehoud nader omschreven is.

Wij zouden in dat geval bijvoorbeeld een balans willen onder-teekenen:

Goedgekeurd onder voorbehoud gemaakt in mijn rapport d.d. 7 Aug. betreffende den post „effecten”.

In het rapport van 7 Aug. zal dan staan wie de effecten heeft opgenomen en in hoever wij daardoor de verantwoordelijkheid voor de balans niet kunnen dragen.

In dat rapport mag in dat geval niet staan, dat wij bij onze inventarisatie stukken gemist hebben; in dat rapport mag evenmin de verantwoordelijkheid geschoven worden op iemand van wien wij weten, dat hij ze niet heeft opgenomen of wien wij daartoe te eenen male ongeschikt achten.

Indien wij nu bovenstaande conclusies zouden moeten redigeeren tot voorschriften, dan zouden die luiden als volgt:

De accountant die (een) administratief verantwoordingsstuk (ken) onderteekent, of mededeelingen doet, waaruit valt af te leiden, dat hij die (dat) stuk(ken) gecontroleerd heeft, wordt geacht dit (deze) bij controle accoord bevonden te hebben voor-zoover hij niet duidelijk het tegendeel daarbij vermeldt.

Indien hij bevonden heeft, dat het (de) bedoelde stuk(ken) geheel is gedeeltelijk onjuist is, is hij verplicht deze onjuistheden mede te deelen.

Indien hij de controle slechts gedeeltelijk heeft verricht is hij verplicht mede te deelen, in hoever hij voor de juistheid niet kan instaan. In het laatste geval kan hij volstaan met de vermelding voor welke posten hij niet of niet volledig kan instaan, indien daarbij wordt verwezen naar een stuk, waar in het desbetreffende voorbehoud volledig is opgenomen.

Een voorbehoud als bedoeld in de vorige alinea is niet geoorloofd, indien de accountant weet of het vermoeden heeft, dat de posten, waarop dit voorbehoud betrekking heeft, niet juist zijn.

Tot zoo ver hebben we het geheele vraagstuk behandeld los van eenige bestaande reglementeering. Tenslotte zou het van belang kunnen zijn onze conclusies eens te toetsen aan de bepalingen van het R.v.A. van het N.I. v.A.

Art. 2 is zoo ruim gesteld, dat men met wat goeden wil er alles in kan lezen, zooals hierboven aangegeven.

Men kan echter even goed beweren, dat juist niet deze maar geheel andere inlichtingen noodig zijn om een juist denkbeeld van de uitkomst der controle te geven.

Nadere regels geeft art. 6. Dit heeft echter o.i. drie gebreken.

1°. slaat het alleen op de onderteekening van een stuk en niet op eene op andere wijze gedane mededeeling, dat men een stuk gecontroleerd heeft. Het wil ons voorkomen, dat deze bloote vermelding bij iederen lezer den indruk wekt, dat men alles accoord bevonden heeft en in zoover met onderteekening gelijkgesteld moet worden en dat dan ook voor een eventueel voorbehoud dezelfde regels moeten gelden.

2°. laat art. 6 in het midden in welke gevallen een voorbehoud mogelijk is: waaruit zou zijn af te leiden in alle gevallen,

n.l. zoowel wanneer men het stuk als niet geheel juist of zelfs geheel niet juist beschouwt, alsook wanneer men het niet geheel gecontroleerd heeft.

Het lijkt ons een dringende eisch deze twee geheel verschillende gevallen afzonderlijk te behandelen.

3°. kan elk voorbehoud als boven vermeld vervangen worden door eene verwijzing onder gebruikmaking der voorgeschreven clause. Voor de gevallen waarin onjuistheid geconstateerd is, lijkt ons deze formule misleidend, voor die waarin onvolledig gecontroleerd is, zegt de conclusie te weinig. Er kan o.i. niets tegen zijn enkele woorden meer te gebruiken om aan te duiden, waarop het voorbehoud betrekking heeft. Een voorschrift daartoe kan o.i. in de praktijk alleen op verzet stuiten bij clienten, die au fond eene misleidende bedoeling hebben.

JAMES POLAK

ACCOUNTANTS IN DIENST VAN GEMEENTEN

Mijn artikel onder bovenstaanden titel in het 1e nummer van ons Maandblad heeft den heer *J. Meyer Azn.*, — Directeur van het Centraal-bureau voor Verificatie en Financiële Adviezen der Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten te 's-Gravenhage — aanleiding gegeven in zijn beschouwingen over „Accountancy en Bedrijfseconomie” in het Maandblad „De Gemeente-Financiën” (Februari 1924 en v.v.) daarop critiek uit te oefenen.

In 't kort komt die critiek neer op het volgende:

De ervaring van den heer *Meyer* is, dat Gemeentebesturen in den regel *wel* een goede keuze kunnen doen (in zake het benoemen van gemeente-accountants) en zich niet laten leiden door overwegingen als door mij bedoeld. Maar, zegt de heer *Meyer*, de keuze dient niet te geschieden uit de accountantsverenigingen, wier leden niet voor gemeentebestuur zijn opgeleid, doch uit hen, wier ervaring en kennis genoegzaam waarborgen bieden, dat zij de taak van gemeente-accountant behoorlijk kunnen vervullen.

Mijn bovengenoemd artikel behandelde twee punten n.l.:

- A. De accountants in gemeentelijken accountantsdienst moeten ervaren vaklieden zijn.
- B. De taak van den gemeentelijken accountantsdienst moet worden beperkt tot:
 - 1e. De administratieve controle der gemeente-bedrijven.
 - 2e. De controle der andere bureaux, voor zoover ze daarvoor in aanmerking komen.
 - 3e. Andere geregeld voorkomende controles (als b.v. die der exploitatierekeningen van bijzondere scholen, voor zoover de gemeente de kosten aan deze scholen moet vergoeden).

Voorts betoogde ik:

„Om evenwel den accountantsdienst — zooals die nu in „de meeste gemeenten wordt aangetroffen — te belasten „met de controle van andere lichamen (en vooral van handelszaken) dan gemeente-instellingen, met z.g. „audits”, „met het geven van advies op financieel- of administratief gebied en dergelijke niet geregeld voorkomende werkzaamheden, is naar mijne meening volstrekt onjuist. Al deze „opdrachten moeten uitsluitend worden toevertrouwd aan „in elk opzicht ervaren vakmannen, aan accountants, die „geheel onafhankelijk denken en optreden en aan wier advies — waarvan vaak zoo heel veel afhangt — men geen noegzame waarde mag toekennen.

„De gemeente-accountant voldoet in 't algemeen niet „aan deze eischen, ook al omdat hij zich meer speciaal op „gemeente-administratie toelegt en niet voldoende contact

„heeft met de commerciële wereld, althans niet in dezelfde mate als zijn collega in de vrije uitoefening van zijn be-„roep.”

Er is inderdaad wel een groot principieel verschil tussen den heer *Meyer* en mij over de eischen van bekwaamheid te stellen aan een accountant in gemeentedienst. De heer *Meyer* zegt: „Naast waarborgen van theoretische kennis, welke n.l. bestaan in het bezit van diploma's voor boekhouden en gemeentefinanciën, middelbare acte's voor boekhouden en staatsinrichting en andere bewijzen, zijn zij voorloopig nog aangewezenen op inlichtingen van derden omtrent de antecedenenten van den te benoemen gemeente-accountant”. Voor den geachten schrijver zijn dus een praktijkdiploma en een acte M. O. voor boekhouden op 't oogenblik voldoende waarborg van bekwaamheid als administratief-controleur! Maar voor het verkrijgen van die acten wordt hoegenaamd geen kennis verlangd van administratieve-controle!

Het wil mij voorkomen, dat de heer *Meyer* noch gezien heeft waar het om gaat, noch de eischen kent, waaraan een accountant in verschillende omstandigheden moet voldoen.

De vraag dan, waarom het gaat is uitsluitend deze: Waarmede is het gemeentebelang het meest gediend, met controle door den bekwaamen public-accountant of door den bekwaamen accountant in gemeentedienst?

Met controle door een niet ter zake bekwaam accountant is een gemeente *nooit* gediend.

Wat de eischen betreft, waaraan de moderne accountant moet voldoen, die zijn van drieërlei aard,

- 1°. algemeene ontwikkeling;
- 2°. kennis van het bedrijfsleven en van het financieewezen der publiekrechtelijke lichamen en der ondernemingen;
- 3°. algeheele beheersching van de administratie — in den zin als daaraan door *Prof. Volmer* toegekend — en van de controle;
- 4°. zelfstandigheid tegenover zijn lastgever.

Over punt 1 en 4 zal er tusschen den heer *Meyer* en mij wel geen verschil van meening zijn. Dat het een zwak punt is in de positie van den gemeente-accountant, dat hij hiërarchisch ondergeschikt is aan het dagelijksch bestuur der gemeente, zal ook hij niet ontkennen — evenmin als ik erken, dat men dit niet al te zwaar moet tellen.

Wat nu punt 2 en 3 betreft, hiervoor zijn zoowel opleiding als ervaring van groote waarde. Hoe veelzijdiger die ervaring, hoe rijker de kennis is van de bruikbaarheid der middelen tot het doel, des te grooter zal de waarde van den accountant zijn voor het lichaam waaraan hij verbonden is.

Ik misken dan ook geen oogenblik de beteekenis van de speciale ervaring, die ieder accountant krijgt, die jarenlang aan één lichaam verbonden is, onverschillig, of dat nu een gemeente of een handelszaak is. Om die ervaring te verkrijgen is het echter noch noodig, noch gewenscht, dat hij *uitsluitend* in de desbetreffende gemeente of onderneming werkzaam is.

Het is zeker teekennend, dat de nieuwe onderscheiding tusschen gewone- en buitengewone (kapitaal) middelen — zooals zoo menige stoot tot verbetering van de administratie der publiekrechtelijke organen, is uitgegaan van *Prof. Volmer* — die in dienst der gemeente Amsterdam kennis opdeed ten opzichte van de gemeente-financiën — maar die toch bovenal „public-accountant” was. Hij zelf zou, gedachtig aan zijn begripsbepaling van ervaring, als oorzakelijke verklaring van een geconstateerde afwijking van een aangenomen norm, zeggen: ik kon slechts ervaring krijgen, doordat ik *niet* uitsluitend in gemeentedienst was. Een eenzijdige ervaring is slechts halve ervaring.

Hiermede zijn feitelijk den heer *Meyer* reeds alle wapenen uit de hand geslagen. Waar het mij echter allerm minst te doen is om gelijk te krijgen, maar alleen om een algemeen belang te

dienen, meen ik nog te moeten waarschuwen tegen eene speciale opleiding voor „gemeente-accountant”. Zij is even verkeerd als een speciale opleiding voor b.v. scheepvaart- of bankaccountant, omdat ze juist miskent, dat het meest noodige in de opleiding is, dat zij bijbrengt de kennis van *de* accountancy. Dat de gemeente-accountant met de M. O. acten Staatsinrichting en Boekhouden zou kunnen volstaan, *kan* de heer *Meyer* toch niet ernstig meenen; *het ware een kaakslag voor de gemeente-accountants!*

Specialisatie is bij de opleiding en bij het examen uit den boeze. Men moet accountant, all-round accountant zijn; de speciale kennis voor het gegeven lichaam of de gegeven onderneming verkrijgt men door ervaring en speciale studie, waarvoor een breede grondslag is gelegd, spoedig genoeg.

Ten slotte eene opmerking.

Ik ben onbevangen genoeg geweest om in mijn eerste artikel er op te wijzen, dat ik niet voor alle gevallen het even noodig acht, dat de gemeente van de diensten van den public-accountant gebruik maakt.

Het artikel van den heer *Meyer* heeft mij slechts bevestigd in mijn meening, dat voor de door mij onder 4° en 5° genoemde werkzaamheden, n.l.:

Het controleeren der boeken en jaarrekening van lichamen, waarbij de gemeente is geïnteresseerd of aan welke zij subsidie geeft;

Het geven van advies op financieel- of administratief gebied;

de diensten van den public-accountant onmisbaar zijn; te onmisbaarder naar mate de gemeente-accountant meer is geworden „de specialiteit” naar het hart van den heer *Meyer*, meer is de man, die slechts de gemeente-administratie zag.

Die man lijkt mij dan als accountant niet minder gevaarlijk, dan de man, die maar één boek las voor zooveel anderen. Eenzijdigheid is steeds een euvel.

Dr. W. J. HARTMANN

BESLECHTE GESCHILLEN

Red. Mr. A. E. J. NYSINGH

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

RENTEBEREKENING BIJ REKENING-COURANT VERHOUDING

Artikel 1287 van het Burgerlijk Wetboek luidt als volgt:

„Vervallene interessen van hoofdsommen kunnen wederom interessen opbrengen, hetzij tengevolge eener geregtelijke aanvraag, hetzij krachtens eene bijzondere overeenkomst, mits de aanvraag, of de overeenkomst loope over interessen, ten minste voor een geheel jaar ver-„schuldigd”.

De wet scheen duidelijk.

Maar de praktijk bekommerde zich daar niet om.

Ontelbaar zijn de personen en zaken, die in rekening-courant staan met elkaar. Neemt als eenvoudigste voorbeeld een bankinstelling; de cliënten nemen gelden op bij de bank, de bank doet betalingen voor hen; voor die bedragen worden zij gedebiteerd; de cliënten storten gelden bij de bank, de bank ontvangt betalingen voor hen; zij worden voor die bedragen gecrediteerd. Over iedere post wordt rente berekend, bij debiteering en bij crediteering, verschuldigd aan of door de bank.

Bij vaststelling van het saldo van de rekening worden alle posten over en weer verrekend; het saldo wordt overgebracht als eerste post naar de nieuwe rekening, en begint van dien datum af weder rente te dragen.

Eveneens ontelbaar zijn de gevallen, dat deze periodieke